

Komt de boterham terug in de imkerij?

Ton Thissen

Voor een interview met iemand uit de imkergemeenschap ga je meestal op weg naar het adres van een bijenhouder of dat van zijn of haar bijenstal, in ieder geval naar iemand die ook bijen houdt. Op 27 december jl. parkeren wij onze auto voor de hoofdingang van De Veiling Geldermalsen. 'Fruitmasters' meldt een uitbundig bord. Houden de fruitmasters er dan bijen op na?

Het is geen drukte van belang op deze 3^e kerstdag. Maar de receptioniste is van de partij en wijst ons de weg naar onze afspraak: dhr. Willem van Eldik.

84 Via enkele enorme lege loodsen – het fruit ligt momenteel in de schappen van de supermarkt – bereiken we hem. Hij zit achter zijn computer met enkele telefoons onder handbereik. Die spelen hem en ons de komende twee uur vele malen parten. Opmerkelijk is dat hij zeer gemakkelijk van het een op het ander overschakelt.

Willem van Eldik is 44 jaar; zijn functie binnen Fruitmasters is aanbodmanager (inkoper, zeiden we vroeger) en is als zodanig sterk gerelateerd aan en geïnteresseerd in het wel en wee van zijn aanbieders, telers van hardfruit, kleinfruit, aardbeien e.d. Dat blijkt ook uit de talloze telefoontjes die ons gesprek onderbreken. Het hoe en wat ervan maakt een amicale en betrouwbare indruk.

Maar daar kwamen wij niet voor. We zijn er i.v.m. zijn voorzitterschap van de Stichting Bedrijfsmatig Imkeren (SSBI) en zoeken naar het verband tussen deze beide functies. Hij bevestigt onze voor de hand liggende veronderstelling dat dat verband inderdaad in de bestuiving zit. 'De kwaliteit van het fruit is in hoge mate afhankelijk van een goede bestuiving. Het klinkt logisch, het is ook gauw gezegd maar er komt nogal wat bij kijken als je streeft naar topkwaliteit', zegt hij. Daarover lazen wij al het een en ander in het Nieuwsbulletin (van de veiling) van december '02, dat op tafel ligt: 'Het fruit van de Nederlandse teler heeft alleen kans van slagen door ons te richten op topkwaliteit en niet op massaliteit tegen lage kostprijs. Daarvoor is de productie in Nederland te duur'. Van Eldik: 'Je ziet het, dáár gaat het om in de huidige fruit- en groenteteelt in Nederland: de hoogst haalbare kwaliteit. 'Prestige' noemen wij dat, de hoogste klasse. We kennen ook Balans en 2^e en 3^e klasse. Het verschil tussen Prestige en 2^e soort bedraagt al gauw

€1,- tot €1,50 per doosje aardbeien bijvoorbeeld. Dat is €8,- per kistje (6 doosjes); €3.200,- per 400 kistjes, een kwantum dat geregeld geveild wordt bij 10 ha. aardbeien'. Hij tekent het ook voor ons uit:

2 aardbeien, een kromme en een ronde. 'Aan die ronde zijn bijen te pas gekomen. Aan bijna alle andere voorwaarden voor een topproduct, zoals grondsoort, bemesting, plantensoort, het weer (waar het kassen betreft) is redelijk goed te voldoen. Die zaken hebben de telers zelf in de hand. Alleen de bestuiving is een onzekere factor. Min of meer dan, want het inzetten van bijen in kassen en ook op de koude grond kan wonderen verrichten. De bewijzen zijn er. Het probleem is: hoe kom ik aan bijen. Aan zo'n 20, 40 of meer volken als een aanbieder (teler) me daarom vraagt. En daar wordt telkens om gevraagd, als de beoogde klasse niet behaald is. Ik heb met deze mensen te maken en ook te doen. Ik denk de oplossing te kennen, maar ik heb zelf geen bijen. Om maar te zwijgen over dit soort aantallen. Had ik ze maar, want zo'n teler wil er graag voor betalen'.

De SSBI

SSBI staat voor Stichting Stimulering Bedrijfsmatig Imkeren. Van Eldik: 'In deze kring kom je imkers tegen die over flink wat volken beschikken om in te zetten voor de bestuiving. Geen wonder dat zo'n stichting mij aanspreekt. Ik ben daar nu dan ook voorzitter van. Als je dagelijks het lijntje ziet tussen teler, bestuiving en eindproduct en je kunt vaststellen dat een goede bestuiving tot een topproduct leidt, vraag ik me af waarom de imker daar dan ook niet van zou profiteren. In dat lijntje kan voor de bijenhouder met een flink aantal volken die voor een perfecte bestuiving zorgen een boterham zitten. Trouwens elke imker met zo'n 20 volken kan die inzetten voor bestuiving en daaraan verdienen wat de teler er graag voor over heeft. En dat is niet gering'.

Als ik hem – met opzet niet al te rooskleurig – de huidige situatie in de bijenhouderij schets: de althans getalsmatige tegenstelling tussen de meer beroepsmatige imkers en de hobbyimkers, de versnippering van de imkerij over vijf organisaties, de vleugellamheid van de Bedrijfsraad als gevolg daarvan en het gebrek aan kennis van imkers op het gebied van de fruit- en groenteteelt en van de telers op bijengebied, weigert hij mee te gaan met mijn conclusie dat zijn onderneming lijkt op het trekken aan een dood paard. Hij

blijkt daarentegen een volbloed Hollander die winst ziet waar hij handel ruikt en die die eigenschap nog steeds als alom tegenwoordig veronderstelt. 'Als er bijen nodig zijn voor een topkwaliteit in de groente- en fruitteelt, komen die bijen er ook. Waar wat te verdienen valt is het altijd druk. Dat is altijd zo geweest. Daar zijn we toch opeens niet vanaf? Kom nou. Het komt wel goed met die bijen'.

Amateurisme en professionalisme

Wel moet er nog heel wat geregeld, in feite gepraat worden. Met de organisaties bijvoorbeeld en met de Bedrijfsraad, met PPO-Bijen (Ambrosiushoeve) en dan nu ook met BIJEN. Willem van Eldik is er tot nu toe niet echt geestdriftig van geworden. 'Wat ik zo ongeveer overal tegen kom is goed bedoeld amateurisme. Niet zo vreemd natuurlijk in een imkerij die voor het merendeel bestaat uit hobbyimkers c.q. weekendimkers, vrijetijdsimkers. Het zijn liefhebbers, amateurs en dan mag een hobby geld kosten. Ik ben voor een wat meer professionele aanpak: een hobby mag ook best geld opbrengen, uitgroeien tot een nevenberoep, wellicht tot een beroep. Zeker nu bijen weer van economisch belang blijken te zijn. Want een goede bestuiving is een must en bijen zijn momenteel schaars. De groente- en fruitteelers zitten erom verlegen. Tijd dus voor een nieuw elan'.

Het nieuwe elan

Wat houdt dat in? 'Een hoop werk op diverse fronten. Allereerst op het gebied van kennis omtrent de bestuiving. Die is er nog wel, maar wordt niet meer overgebracht via het specifieke land- en tuinbouwonderwijs, zoals tot voor kort aan de Fruitbouwschool in Tiel. Vandaar onze inspanning het boek van L. Hensels, Bestuiving Land- en Tuinbouwgewassen gepubliceerd te krijgen. Dat is er nu en aan de hand daarvan is onlangs weer eens een bestuivingcursus gegeven, waaraan telers en imkers, ook nieuwe jonge imkers, deelnamen'. Daar moet in de komende jaren continuïteit in komen en verdieping. Ook moet er nodig beleid gemaakt worden. De vraag is door wie. Door de gezamenlijke Organisaties, door de Bedrijfsraad, door de SSBI die geen imkerbond is? Van Eldik: 'De Nederlandse bijenhouderij is inderdaad hopeloos versnipperd. Het is dan ook erg lastig en omslachtig om na te gaan of de bereidheid bestaat om tot een landelijk overleg te komen als het gaat om het benutten van kansen voor imkers met een meer professionele aanpak ten dienste van de groente- en fruitteelt. Toch gaat dat gebeuren. Alleen met een centrale aansturing valt er resultaat te boeken, gaat de overheid

zich weer betrokken voelen bij de imkerij, zijn er kansen op subsidies, ook in Europees verband'. Het eerste overleg met vertegenwoordigers van de verschillende bonden heeft reeds (november '02) plaatsgevonden. Van Eldik: 'Het verliep zoals ik had verwacht: iedereen was er maar ieder voor zich. Men was geïnteresseerd maar terughoudend. Het is me trouwens niet tegengevallen. Er zijn en komen nog andere contacten. Ik wil en zal er zoveel mogelijk bij zijn. Want wat mij bij dit alles gaande houdt is toch de toenemende vraag van telers: Willem, kun je mij op korte termijn aan 20 bijenvolken helpen? En dat ik dan kan zeggen dat die er binnen drie dagen staan. En dat die imker een licentie kan laten zien op grond waarvan hij volgens de afspraken betaald wordt. Zo moet het gaan worden. En gaat dat niet via de organisaties, de Bedrijfsraad of de SSBI, dan maar via netwerken die in LTO- en bijvoorbeeld GLTO-verband trouwens veel sneller en gemakkelijker kunnen worden opgezet. Geloof me, die bijen komen er. En daarmee keert mijns inziens gaandeweg de boterham weer terug in de Nederlandse bijenhouderij'.

Naschrift

Na lezing van bovenstaande tekst in concept reageerde Willem van Eldik met de volgende aanvullende opmerkingen:

- SSBI is geen doel op zich. SSBI is er alleen voor imkers, zoals een studiedclub van en voor telers die onder LTO valt en waarin specialisten elkaar ontmoeten en bedrijfsmatig met elkaar omgaan.
- De rol van PPO-Bijen moet meer gericht zijn op de praktijk en de communicatie met PPO-Bijen moet dusdanig worden dat die aansluit op de behoefte. PPO-Bijen moet aangeven welke mogelijkheden er zijn of kunnen komen.
- Verontrustend is dat er steeds minder bestuivende insecten in de natuur voorkomen.
- Het gesprek met de organisaties was positief. De vervolgspraak die we gemaakt hebben is hoopgevend, maar hoe komen we tot een organisatie die wat voorstelt. Organisaties en SSBI zijn geen doelen op zichzelf; het sectorbelang moet voorop staan.
- De boterham heeft veel kans van slagen als de neuzen één kant op staan. Komt dat er niet van, dan wordt de toekomst zeer somber voor de hobby-imker, semi-beroepsimker enz. Mogelijk gaat het bedrijfsleven het dan overnemen, waarmee we initiatieven aan welwillende imkers ontnemen. Om zaken te stimuleren zijn er plenty, maar dat vraagt een georganiseerd geheel. Het laatste gesprek dat ik met LTO had, is hoopgevend, maar het antwoord is aan de sector.